

in quibus 22. q. 2., Albericus in l. error nu. 1. C. de Jur., & facti ignoran., Farinac. fragm. criminal. p. 2. V. i. norantia n. 89.

12 Difficultas autem in presententi est de ignorantia, non autem de errore. Quæsto ergo satisfaciendo

13 Dico primò quod negligentia absque scientia non incurritur, Cocim. decis. 1899. num. 14.

14 Dico secundò quod non justa, nec probabilis, nec invincibilis, non excusat à negligentia, quia tunc ignorans habetur pro sciente Lap. alleg. 51. circa finem n. 17. vers. ad tertium, quia ignorantem non excusat, Gail. lib. 2. observat. 48. n. 18., Jo: Bapt: Costa tract. de facti scientia, & ignorantia inspect. 81. nu. 9., ad allegata per Barbof. in reg. ignorantia facti n. 11. 12. de reg. Jur. in 6., ubi ex adnotatis n. 5. & 19. potest reddi ratio; quia ignorantia crassa, & affectata ac injusta, non est causa negligentia, sed effectus; eò quia negligens inquirere, quæ scire tenetur, & de quibus, aliqualem saltem confusam habet notitiam, aut dubitationem, voluntariè perseverat in sua culpabili, & vincibili ignorantia; cum ergo tamquam effectus sequatur negligentia, non potest ab ea jam incurfa excusare, nisi nova subsequeretur negligentia, quæ esset effectus præcedentis ignorantia, cum non repugnet ad negligentiam, novam negligentiam subsequi, ex quo abyssus abyssum invocat.

15 Hinc Episcopus ignorans vacationem Beneficij suæ Diæcesis, dum residet in Diæcesi, non excusatur à negligentia, quia cum debeat visitare Diæcesim, nec justè, nec probabiliter præsumi potest ignorare talem vacationem, idè post cursum sex mensium, ejus Beneficij collatio devolvitur.

16 Idè ignorantia crassa, & supina, non excusat c. 1. de postul. prælat., c. cum in tua, qui matrim. acuf. poss., l. nec supina ff. de juris, & facti ignorantia, Gabriel. de reg. Jur. conclus. 6. n. 43., Costa de facti, & scientia ignorantia inspect. 81. n. 16.

Tanto magis, quia habens ignorantiam crassam, & affectatam, cum potuisset eam tollere, & nolverit, debet sibi imputare, quia etiam impeditus, dicitur negligens, si potuit impedimentum tollere, & non curavit c. finali, ibiq; glos. in V. currit de elect., Baverius de mora p. 1. n. 15., sicuti impedito non currit tempus, si potuit impedimentum tol-

lere, & non curavit c. bis quibus de elect., Barbosa in c. quam sit de elect. in 6. nu. 8., & facit reg. qui potest facere, ubi Cagnol. num. 3. de reg. Jur.

17 Hinc sequitur, quod ignorantia juris regulariter non sit justa, ad reg. ignorantia facti: 13. de reg. Jur. in 6., regulariter non excusat à negligentia, tantò minùs excusat ignorantia juris naturalis, quæ nec minorem, nec mulierem, nec rusticum excusat. Farinac. præct. crim. quest. 98. num. 49., & allegatè per Barbofam in reg. præsumitur ignorantia num. 11. de reg. Jur. in 6.

18 Dico tertio quod ignorantia justa, & probabilis excusat a negligentia Jo: Bapt: Costa tract. de facti scientia, & ignorantia inspect. 85. num. 15. Hinc est, quod hi, qui succedunt in locum alterius, justam habentes ignorantia causam, ad l. qui in alterius 42. ff. de reg. Jur., & reg. cum quis de reg. Jur. in 6., excusantur à negligentia, vel succedant universaliter, vel singulariter: glos. in d. c. cum quis, & post d. glos. Cagnol. in d. l. qui in alterius num. 1. in fine ff. de reg. Jur.; Et qui tractant de damno vitando, cum præsumantur ignorasse, & in eis justa præsumatur ignorantia, ut ex præcitata reg. qui in alterius Cagnol. nu. 12. ff. de reg. Jur., Farinac. in fragm. crim. p. 2. V. ignorantia num. 233., isti à negligentia propter talem ignorantiam excusantur.

19 Fallit in Episcopis, & Prælati, qui ita tenentur super gregem sibi creditum invigilare, ut ignorantia, etiam facti, tamquam inexcusabilis, eos non excuset à culpa negligentia, ad tradita per Jo: Bapt: Costam in suo tract. sciebat, aut ignorab., nihil refert reg. 21., quod fusius dicam in articulo de negligentia Episcoporum parte 2. hujus tractatus.

20 Fallit secundò in Patrono beneficij vacantis existente in loco, in quo notoria est vacatio, qui si non presentet, in tempore sibi à Jure concessio, non potest ab hac negligentia excusari ex capite ignorata vacationis, quæ cum sit notoria, ignorantiam Patroni reddit inverisimilem, & injustam; e contra verò, si vacatio non esset notoria, ut si contingerit, per privationem ex Judicis sententia, secutam nec publicatam, nec notam, tunc ignorantia erit justa, & probabilis Lyp. allegat. 79. num. 9. Vers. sed negligens. Tuscus in V. Negligens concl. 31. num. 9.

ARTICULUS IV.

An, & quando ad inducendam negligentiam requiratur interpellatio, ubi in obligatione est apposta dies certa.

I Via esse in negligentia formali, & esse in mora idem sunt, vel prorsus parificantur. Felin. post Jo: And. in c. 2. nu. 4. Vers. extra glos. de Magistris, idè quæram, quando requiratur interpellatio, ad constituendum in mora. Et regula est quod interpellatio non requiritur, ubi apposta est dies certa obligationi, quare elapsa die præstituta, absque temporis intervallo, debitor, qui non præstitit, quæ debebat, dicitur negligens ex reg. quod dies interpellat pro homine c. fin. de loc., & conduc., l. magnam C. de contrb. & commi. stipul., l. 2. C. de Jure empbit., Bald. in Auth. hoc amplius num. 16. C. de fideicom., Bertazol de clausul. instr. claus. 4. glos. 11. num. 1., Ubert de citat. c. 6. num. 58. Farinac. repert. judicial. quest. 75. num. 3. 7., Antonel de tempore legali lib. 4. c. 3. num. 19., ubi n. 21. ex Guadino, & Ciriaco notat, quod obligatus solvere in Paschate, vel Natali, sufficit, si solvat per totam octavam subsequenter, quia tota octava venit sub festo Paschatis, vel Nativitatis, Rota coram Bichio decis. 142. num. 36. post Merlin de pignor., & hyp., ita ut efficacior sit interpellatio, quæ ex lapsu diei apposti insurgit, quam alio modo facta. Gabriel lib. 3. tit. de solut. conclus. 9. n. 2., quia etiam debitor ignorans constituitur in mora. Jason. in l. si ex legati num. 12. ff. de verb. oblig., & quia dies statim constituit in mora, quia debitor potuit se præparare, non sic interpellatio hominis.

2 Sequitur ex reg. posita, quod qui antè quartum decimum ætatis annum obtinuit beneficium, cum obligatione emittendi professionem fidei, statim ac pervenerit ad 14. annum, ut constituatur negligens, non requiritur interpellatio, quia dies certa ætatis suæ, computanda à die natiuitatis, interpellat pro homine, & constituit in mora. Paris de resignat. benef. lib. 3. quest. 2. num. 23.

3 Sequitur secundò, quod Clericus in sa-

cris ordinibus non constitutus, qui obtinuit beneficium Parochiale, vel aliud, propter quod teneatur se promoveri facere ad sacros ordines infra annum, alias ipso Jure privatus existat beneficio, ad incurramdam negligentiam, & pœnam negligentia, nempe privationem beneficij, nulla requiritur interpellatio, quia dies certa, nempe annus computandus à die certa captæ possessionis talis beneficij, & ultima dies elapsa illius anni, sic computati, constituunt beneficiatum in mora, & pœnam negligentia ipso Jure incurrit. Paris de resignat. benef. lib. 3. quest. 2. nu. 22. requiritur tamen declaratio.

4 Amplia etiam si dies non fuerit expresse apposta à contrahentibus; tacite tamen ex natura rei insit, ut si promitto dare factum Vacæ, intelligitur, cum natus fuerit, sicque dies qua nascitur, subintelligitur, & natura inest. Alberic. in l. magnam num. 2. C. de contrab., & commi. stipul., per textum in l. interdum ff. de verb. obligat. l. si stipulatus ff. de verb. obligat., Barbofa de axiomat. Jur. axioma. 71., sive talis dies per legem subintelligitur, l. 1. §. & actio. C. de rei Uxor act., & l. 2. C. de Jure empbit., Antonel. d. num. 9. Gabriel lib. 3. de solut. concl. 9. num. 7., & est casus in c. licet canon ad finem de elect. in 6. ibi, quod si infra id tempus (supple infra annum) promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa, nulla etiam præmissa monitione, sit presentis constitutionis auctoritate privatus, ubi tex. subintelligit diem complementem annum, quo elapso, negligens privatur beneficio, Baverius tract. de mora p. 2. num. 1. 2., & quod tamen limitabitur infra die certa tacita legali.

5 Immo antè adventum diei certæ, & determinatæ, appositæ, in obligatione, potest quis constitui in mora, absque ulla interpellatione, quando scilicet erat obligatus aliquod munus, seu opus facere, quod multum temporis requirit, puta ædificium, & tantum tempus sit elapsum, ut intra spatium

temporis, quod superest, non possit construi promissum ædificium, putà promisi intra duos annos ædificare, elapsus est annus, & octo menses, ità ut infra quatuor menses, qui supersunt impossibile sit complere opus, tunc licet duo anni nundum elapsi sint, adhuc sum in mora *l. si insulam* 84. ff. de verb. oblig., ubi *Alex. num. 3.*, quod autem sit modicum tempus insufficientis arbitrabitur Judex ex qualitate operis, vel temporū. *Bartol. in d. l. si insulam nu. 3. ubi num. 1. & 2.* quoad interesse antè litem contestatam datur purgatio moræ, secus post litem contestationē, vel si Jus actoris sit factum deterius, *ad tex. in l. stipulationes non dividuntur, §. planè, & l. Continuus, §. item si insulam ff. de verb. oblig.*

6 Quod limita si aliquo remedio possit sibi consulere, ut contingit in beneficiato, qui ratione beneficii tenebatur sacrum ordinem Præsbyteratus suscipere, si non curavit, se promoveri facere, ità ut de anno complendo pauci, aut unica dies supersit, in qua non possit, se promoveri facere ad ordinem requisitum, tamen non incurrit pœnam à Jure præstitutam, nempe privationem beneficii ipso jure, nisi ultimo die elapso, eò quia potuerat aliter sibi consulere, nempe per pontificiam dispensationem, ad tradita per *Paris de resignat. benefic. l. 3. q. 2. n. 10. & 14.*

7 Quid si promisi facere consentire filium meum contractui, cum legitimæ ætatis erit, cum dies non sit expressè determinata, tacitè tamen videtur subintelligi, ea scilicet, que est complementum legitimæ ætatis, idè eò perveniente ad ætatem legitimam, absque alia interpellatione, videor constitutus in mora, & incidisse in pœnam negligentis, nisi ratificare fecero, in qua difficultate. *Albric. in l. magnam num. 5. C. de contrab., & commut. stipul.*, allegat hinc indè, & quidem, quod non requiratur interpellatio, quia dies est certa, ità ut facta diligentia, & rectè computato dierum cursu, potest innotescere, & certo designari *l. ex bis ff. quando dies leg. ced.*, contra verò, quod requiratur interpellatio, est quia in *d. l. magnam*, dicit certo tempore, at tempus legitimæ ætatis pueri incertum est, cum possit puer pervenire ad illud, *l. si cui legetur ff. de leg. 1. l. sancimus C. de nupt. l. si dies ff. quando dies leg. ced.*, *Cyn. relatus à Sacerdotio in d. l. magnam*, distinguit inter extraneum, & Patrem, & in Patre non requirit interpellationem, quia dicit ipse, Pater fa-

cile noscit, quando filius ad legitimam ætatem perveniat, secus in extraneo, qui non habet, nec habere tenetur apud se notam nativitatis tertii, nihil ad se spectantis; unde potest legitimè ignorare, & facile errare, *Salyc. verò in ead. l. magnam num. 6. 7.* confutata Cyni distinctione semper requiri interpellationem sentit; quia illa obligatio, cum pervenerit ad legitimam ætatem &c. conditionalis est, ac si pervenerit. Nam dictio, cum, quandò, adicitur verbo futuri temporis, & de re, quæ possit esse, vel non esse, conditionem importat, *l. 1. §. dies autem ff. quando dies leg. ced.*, *Romana consil. 478. num. 4.*, *Alex. cons. 55. lib. 2.*, *Tusch. littera G. concl. 583. num. 17. & 18.*, *Barbosa tract. de dictionibus dict. 75. num. 3. & 4.*, communis autem sententia est, quod eventus conditionis non interpellat, sed ulterius requiritur interpellatio. *Alex. in l. quoties num. 4. ff. de verb. oblig.*, & quod dies incertus æquiparetur conditioni, *l. dies incertus ff. de condit., & demonstrat.*, *Antonell. de temp. leg. lib. 4. c. 4. num. 1.*

8 Contrarium quod in obligatione conditionali, non requiratur interpellatio, ad effectum constituendi obligatum in mora, sed quod eventus conditionis interpellat pro homine, dixit *Farinac. repert. Judicial. q. 75. num. 10.* allegando pro se aliquos, inter quos. *Paris. cons. 19. num. 193. tom. 2.*

9 Verùm Paris oppositum sustinet in meo codice, & veriore puto sententiam requirentem interpellationem, ad hoc, ut obligatus certioreretur de eventu conditionis; *Gratian. discep. for. c. 400. num. 14.*, ubi ex pluribus communem appellat sententiam; *Cæsar de Grassis decis. 1. num. 6. 7. de fidejussor.*, *Ubert. de citationibus c. 6. num. 66.*, *Antonell. de temp. leg. lib. 4. c. 3. num. 14.*, *Gabriel. lib. 3. de solut. concl. 9. num. 34.*, *Barbosa ad l. 5. de divisione num. 46. ff. solut. matr.*, *Baverius de mora p. 1. num. 25.*

10 Aliam rationem affert, *Baver. de mora p. 2. num. 3.*, quod absolum in Jure reputatur, quod quis eodem tempore obligetur, & in mora constituatur *l. quod dicimus ff. de solut.*, & *Bartol.* cum quo omnes communiter transeunt in *l. ita stipulatus in 2. q. princip. ff. de verb. obligat.*, *Jason in l. si ex legati num. 11. ff. de verb. oblig.*, ità post interpellationem, statim non incurritur mora, sed post aliquod tempus judicio boni viri *Gab. d. concl. 9. n. 30. 31.*

11 Limitat tamen *Gabriel. lib. 3. concl. 9. num. 35. de solut.*, *Antonell. de temp. leg. lib. 4. c. 3. num. 14.*, nisi addiectum esset, quod faciam consentire post mensem, post quam erit perfectæ ætatis; quia tunc cessat ratio, quod eodem tempore incipiat obligari, & constituatur in mora, quod solum post mensem à cepta obligatione constituatur in mora.

Regula apposita, quod ubi dies est certa, & determinata, non requiritur interpellatio, sed ipsa dies interpellat pro homine, & constituit in mora, fallit in pluribus casibus.

12 Fallit primò, ubi creditor, & debitor sint diversi fori; *Minsinger observ. 95. centur. 3.*, *Farinac. repert. Jud. q. 75. num. 8.*, *Jason. in l. si ex legati num. 14. limit. 5. ff. de verb. oblig.*, reddit rationem *Baverius de mora p. 1. n. 32.*, quia debitor non tenetur adire ad domum creditoris extra domicilium suum per *tex. in l. item illa ff. de constit. rec.*, & repetit *p. 2. num. 3. ad finem.*

13 Fallit secundò, si solutio facienda est in certo loco, & creditor non probat se eò die fuisse in loco destinato; *Roland. cons. 57. num. 36.*, & *seqq. Vol. 1.*, *Mascard. concl. 933. num. 37.*, *Cephal. cons. 24. nu. 5.*, & *27.*, aliq; relati per *Farinac. repert. Jud. q. 75. num. 9.*, *Mascard. de prob. concl. 934. num. 37.*, *Baverius de mora p. 2. num. 8.*, & *p. 3. num. 17. vers. ultim. (subde.)*

14 Fallit tertio in judicialibus, ubi post adventum diei, requiritur interpellatio, *Surd. decis. 57. num. 16.*, *Antonell. de temp. leg. lib. 4. c. 3. num. 3. 4.*, ubi *num. 5.*, quod fidejussor de representando reum certa die, nullam pœnam incurreret ob non factam præsentationem in tempore, si non fuit interpellatus ad præsentandum, quia hoc factum concernit præparatoria judicii; *l. si decesserit ff. qui satisfacere cog.*, *Gabriel l. 3. de solut. concl. 9. n. 22.*, *Jason in l. si ex legati num. 15. limit. ultima ff. de verb. oblig.*

15 Fallit quartò, si die statuto creditor non compareat paratus ad recipiendum sibi debitum, tunc per lapsum diei, debitor non constituitur in mora, *l. item illa ff. de constit. pec.*, *Gabr. d. concl. 9. num. 19.*, *Antonell. supra num. 11.*, ita qui interpellavit ad mensurandum, debet probare se die statuta jussisse ad locum mensurationis. *Baver. de mora p. 3. num. 9.*

16 Fallit quintò, si creditor, pro parte sua, non impleverit, quod tenebatur, ut dixi

superiori artic. num. 13., *Antonell. nu. 12.*, & *Gabriel. num. 27.*

17 Fallit sextò, si ad diem destinatam addatur (quandò facta fuerit interpellatio) absq; copula, ex quo diversificant isti duo casus. (Primò sit obligatus solvere in Paschate, & ab indè, quandocunq; fuerit interpellatus.) (Secundò sit obligatus solvere in Paschate, quandò, vel quandocunq; fuerit interpellatus;) Nam in primò, dies Paschatis interpellat pro homine, absq; interpellatione; *Jason in l. si ex legati causa num. 12. ff. de verb. oblig.* In secundò verò requiritur interpellatio, quia sensus est, quod teneatur in Paschate, quandò, idest, si fuerit interpellatus, *Gabriel. d. concl. 9. num. 3. & 4.*, illa enim dictio, (quandò) conditionem importat, *l. cum Vir. ff. de condit., & demonstrat. Barbosa dict. 307. nu. 1.*, & dictio (quandocunq;) cum comprehendat omne tempus; *Barbosa dict. 308.*, idè reddit tempus incertum, ac per consequens requiritur interpellatio; *Bartol. in l. cum stipulatus sim mihi num. 10. ff. de verb. oblig.*, quia dictio, (& ab indè, quandocunq; &c.) importat solum prorogationem termini, si creditor voluerit prorogare. *Angel. in l. si insulam. Imola in l. ita stipulatus ff. de verb. oblig.*, *Bald. in c. mandatum in fine de rescript.*, *Paul. de Castro. cons. 68.*, & *Bald. per tex. ibi in l. fin. §. prætorica C. de Jur. jur.*, *Alex. in l. quoties num. 3. ff. de verb. oblig.*

18 Fallit septimò in *l. 1. §. licet ff. de peric. & com. rei vend.*, ubi si dies fuisset statuta ad mensurandum vinum, emptor non accesserit, non potest mensurari, nisi prius interpellato emptore, propter periculum effusionis, quod ad emptorem spectaret, quare dies non interpellat. *Gabriel. d. concl. 9. num. 13.*, quem *tex.* dixit singularem. *Lud. Roma.*, & *Alex. in l. si quis mihi bona §. sed quid si mandaverit num. 11. ff. de acquir. hæred.*, *Jason in l. si ex legati num. 14. ff. de verb. oblig.*

19 Fallit octavò, quandò agitur de privando aliquem jure quæsito. *Gabriel. d. concl. 9. num. 14.*, immò, quod tunc requiratur triplex interpellatio dicam infra. *Baver. de mora p. 1. num. 10.*, & *p. 2. num. 6. Vers. 8.*, ubi quod hæres negligens solvere legatum pium, die à testatore determinata, non privatur hæreditate, sed requiritur interpellatio, quod intelligo ad affectum declarandi eum incidisse in pœnam, citandum esse, ut constet, num sibi competat aliqua legitima excusatio, non